

NICOLAS BARREAU

VYSNIU METAS

ROMANAS

Iš vokiečių kalbos vertė
Vilija Žemaitaitytė

Sofoklis

Vilnius, 2022

Prologas

Furstenbergo aikštė yra tyki mažutė oazė Paryžiuje. Keturi gumbuoti medžiai, senas žibintas grindinio viduryje, Delakrua muziejus. Turistai retai čia užklusta, nors aikštė yra tiktai per kelis žingsnius nuo „Deux Magots“, tos garsiosios literatų kavinės, iš kurios terasos atsiveria nuostabus vaizdas į seniausią miesto bažnyčią ir kurioje visi Paryžiaus svečiai trokšta kada nors išgerti savo *café crème*, kavos su grietinėle, – dėl egzistencialistų ir Hemingvėjaus.

Paryžiaus intelektualai vengia „Deux Magots“, kadangi kainos per didelės, padavėjai nedraugiški, be to, svarbu ir tai, kad Žanas Polis Sartras ir Simona de Bovuar kadaise pasirinko kitą kavinę, esančią tiesiog ant kito kampo – „Café de Flore“, kur tariamai dar ir dabar dvelkia *tikrąja* literatūros dvasia.

Ir „Éditions Opale“ leidykla, kurioje dirbu, yra netoli Furstenbergo aikštės. Tiesą sakant, stebuklas, kad Sen Žermenio viduryje esama tokios tykios aikštės. Tai puiki vieta, kai esi nelaimingas ir nori pabūti vienas – jeigu neprireikia suoliuko norint užsilikti ilgiau.

Balandžio pabaiga, saulė ir vėlyvą popietę dar šildo, paskutiniai vyšnių medžiai žydi kažkur užburtame sode

Vėtiojyje, kur Ji dabar tikriausiai vaikštinėja. Sode, į kurią turbūt niekados neįžengsiu.

Aš viską sugadinau. Suvokimas skausmingai grėžia mano kūną kaip ketaus hidrantas, ant kurio sėdžiu. Rankomis pasiremiu nuleistą galvą, spoksau į šaligatvį ir visai nenoriu grįžti į leidyklą, kur kolegos, matyt, ruošiasi švęsti gegužės pradžią. Ko man ten dar reikia? Ko man išvis reikia pasaulyje?

Tiesiog sėdžiu čia ir tikiuosi stebuklo. Galima sakyti, kad netekau bet kokios vilties. O kai viską tiksliai apmąstai, suvoki, kad stebuklas ir viltis yra beveik tas pats. Kai gydytojas kalba, kad dabar galima tikėtis tik stebuklo, jis turi galvoje, jog reikalas beviltiškas.

Anksčiau visada sakydavau, kad viltis neatsiejama nuo mano profesijos. Mes parduodame svajones, o knygų pasaulis gyvena visų pirma iš vilties, argi ne? Literatūros agentas tikisi, kad koks nors leidėjas rankraštyje, kurį jis siūlo, įžvelgs potencialą ir galbūt pateiks penkiaženklį pasiūlymą. Leidėjas tikisi, kad jo knygos bus gerai parduodamos, spauda apžvalgoje joms giedos ditirambus ir jos pateks į bestselerių sąrašą. Ir aš tikiuosi, kad romanas, kurį atradau tarp daugybės vidutiniškų ir siaubą keliančių rankraščių, dėl kurio esu įsitikinęs ir dėl kurio dėjau visas pastangas leidykloje, galiausiai įžiebs žaibo greitumu plintančią susižavėjimo ugnį. Taip, netgi tikiuosi, kad palankiai nusiteikęs skaitytojas šią knygą iš tikrųjų atsivers ir paskaitys, užuot žiūrėjęs dar vieną „Netflix“ serialą.

Aš esu André Šabanė, vyriausiasis leidyklos „Éditions Opale“ redaktorius. Kartais esu ir autorius – netgi turintis didelį pasisekimą. Tada aš vadinuosi Robertu Mileriu. Gal

jau kada nors girdėjote šį vardą? Tačiau apie šitą dvigubą gyvenimą niekas ilgai nežinojo, netgi mano leidėjas, stropus verslininkas mesjė Monsinjakas, kuriam aš už daug ką labai dėkingas.

Viskas prasidėjo nuo to, kai parašiau romaną apie moterį, kurios net nepažinojau. Vieną pavasarišką vakarą, kai sėkmė patyliukais prisėlino, slampinėjau Sen Žermeno gatvėmis. Be tikslo pasižiūrėjau per jaukaus restoranėlio, pavadinto „Le Temps des Cerises“ – „Vyšnių metas“, langus. Staltiesės raudonais ir baltais langeliais, žvakių liepsnelės, neryški šviesa. O tada pamačiau Orėli, gražiąją virėją, apie kurią tuomet dar nieko nežinojau, net ir jos vardo. Mačiau jos šypseną ir buvau kaip užkerėtas. Džiaugiausi ta šypseną, kuri buvo skirta net ne man. Kaip vojeristas stovėjau lauke priešais langą ir vos beišdrįsau kvėpuoti, tokia tobula man atrodė ta akimirka. Tai buvo šypseną nepažįstamosios, kuri mane įkvėpė ir uždegė, ir aš tą šypseną pasivogiau, paprasčiausiai pasiėmiau, įsidėjau ją į savo krepšį ir paverčiau jaunąją virėją savo istorijos veikėja.

Knyga, kurią išleidau svetimu vardu, padedant literatūros agentui Adamui Goldbergui (geram mano draugui ir dar geresniam agentui), ir kuri turėjo šiek tiek pagerinti kuklias mano, kaip redaktoriaus, pajamas, tapo – ko niekas nesitikėjo – bestseleriu. Bet staigi britų autoriaus Roberto Milerio, kuris tikrovėje visai ir neegzistavo, sėkmė grasino man beveik žiauria lemtimi.

Visų pirma, mano romano herojė, būtent moteris iš restorano, vieną dieną kaip vaiduoklis išdygo leidyklos „Éditions Opale“ patalpose ir man pareiškė, kad šio puikaus rašytojo romanas jai išgelbėjęs gyvybę, todėl ji būtinai norinti susi-

pažinti su tuo vyru, kuris parašęs „Moters šypseną“, ir tikisi mano pagalbos.

Buvau kaip perkūno trenktas.

Viską išbandžiau, kad tik ją atkalbėčiau nuo šio neįmanomo ketinimo ir susidomėjimą pakreipčiau į save! Bet kas bepasitenkins redaktoriumi, jeigu gali gauti rašytoją?

Orėli laikėsi savo plano susipažinti su Robertu Mileriu tiesiog beprotiškai ir ryžtingai, ir tokių savybių anksčiau nebuvau pastebėjęs jokioje kitoje moteryje.

Tai man darė didelį įspūdį. Ir buvau nusivylęs. Tačiau greitai beviltiškai įsimylėjau šią atkaklią būtybę žaliomis akimis ir medaus spalvos plaukais. O užuot jai tiesiog pasakęs teisybę, – kas tuo momentu man atrodė visiškai neįsivaizduojama, kadangi tai būtų kainavę mano pareigas, – vis labiau painiojau sielą į melą ir apgavystės raizginį, siekdamas užkariauti gražiosios virėjos širdį.

Veidmainiškai pasisiūliau pabūti *postillon d'amour*, meilės laiškanėsiu, kaip redaktorius perdavinėjau laiškus virėjai ir išgalvotam atsiskyrėliui anglų rašytojui, kuris vienišas gyveno kotedže su savo šunimi Rokiui, ir pats atsakydavau į juos Roberto Milerio vardu. Organizuodavau susitikimus, kuriuos autorius paskutinę minutę atšaukdavo, ir pernelyg noriai guosdavau Orėli, kuri nusivylusi puldavo į vilko avies kailyje glėbį – *mano* glėbį. Tačiau tada padariau klaidą, ji suuodė išdavystę, pridėjo vieną prie vieno ir nedelsdama išmetė mane iš savo gyvenimo. Moteris, kurią mylėjau labiau už viską, dabar manęs nekentė. Svarbiausia, ji daugiau netikėjo nė vienu mano žodžiu ir nepatikėjo, – kaip ironiška! – kad iš tiesų tos knygos autorius esu aš.

Viskas atrodė prarasta, buvau priblokštas, ir tada galiausiai papasakojau teisybę, šiaip ar taip, tai jau nebeturėjo jokios reikšmės. Pirmiausia – savo šefui, mesjė Monsinjakui, kuris po įsiūčio priepuolio manęs visgi maloningai neatleido iš darbo, o paskatino rašyti toliau.

– Kokia beprotiška istorija! – sušuko šefas, ir šviesios jo akys sublėsčiojo. – Surašykite ją, Andrė, aprašykite viską tiksliai taip, kaip nutiko. Jūs privalote jai pasakyti *visą* tiesą! Ir nesvarbu, kaip tas reikalas baigsis – iš to mes padarysime naują Robertą Milerį!

Ir taip aš ilgoms savaitėms užsibarikadavau savo bute ir tik rašiau. Rūkiau per daug, gėriau per daug kavos ir rašiau apie savo gyvenimą. Papasakojau visą istoriją – nuo pirmosios šypsenos už restoranėlio lango stiklo iki savo leidėjo patarimo pateikti išsamų prisipažinimą – ir besidaužančia širdimi padėjau rankraštį prie Orėli durų.

Ji man atleido, ir mes tapome pora.

Tą sausio dieną Paryžiuje snigo. Dar tiksliai prisimenu, kaip mes stovėjome mažoje gatvelėje to didelio miesto, kuris vadinamas ir meilės miestu. Ir kaip snaigės išipainio-davo į Orėli plaukus, kai bučiavomės. Visada, kai keliauju į leidyklą ir praeinu pro šią Universiteto gatvės vietą, nevargiai apie tai pagalvoju.

Metus buvome laimingi. Dar prieš keletą savaitių buvome laimingi. Bent jau aš taip visada maniau. Mes šventėme Kalėdas pas mano mamą ir kartu valgėme *bûche de Noël*, pliauskos formos kalėdinį pyragą. Juokdamiesi po didžiulių skėčių stovėjome ant Liudviko Pilypo tilto ir susidaužėme taurėmis už Naujuosius metus. Tačiau tada, lyg tyčia per Valentino dieną, visų mylinčiųjų dieną, kai kas nutiko ir

kaip tornadas sujaukė gyvenimą, vis labiau ir labiau atitolino mus vieną nuo kito. O aš savo gėdai turiu prisipažinti, kad padariau blogai viską, ką tikrai galima padaryti blogai.

Vakar ji padėjo mano krepšį prie durų. Nenorinti manęs daugiau matyti, sakė ji, o aš klausiu savęs, kada konkrečiai ši situacija tapo tokia nesuvaldoma? Ir kas, tiesą sakant, yra tas idiotas, kuris parašo ištisą romaną apie moterį, kad po to ją prarastų? Bent jau į antrą klausimą galiu atsakyti: tas idiotas, turbūt, esu aš.

Taigi, tai yra André ir Oréli istorijos pabaiga.

Dauguma romanų, kurie blogai prasideda, baigiasi gerai. Tačiau šįkart aš ne romane. Deja! Susmunku ant nugrudinto grindinio ir atsiduriu ant kieto tikrovės pagrindo.

Čiulba paukštis, pamažu mažąją aikštę pradeda gauti sutema. Žibintai palengva išsižiebia, jie trumpai pablykčioja, ir gelsvoje jų šviesoje viskas susilieja. Drungnas brizas šlamindamas glosto medžių lapus. Šitas vakaras tarsi sukurtas įsimylėjėliams. Štai ir ateina porelė, ir slimpina per aikštę. Jis kažką pasako, o ji juokiasi. Mano širdis susitraukia. Paryžiuje pavasaris, visi žmonės įsimylėję ir laimingi, o aš sėdžiu čia, spoksau į grindinio akmenis ir vis dar negaliu visko suvokti.

Žingsniai. Kažkas praeina pro šalį, grįžta ir galiausiai sustoja priešais mane. Užsegami dirželiais, su kukliomis pakulnėmis, raudoni bateliai, kuriuose – dvi pėdos šilkinėmis kojinėmis.

– Manau, kad kai ką pamiršote, mesjė Šabanė, – prataria uždusęs balsas, ir aš pakeliu akis.